

II Всеукраїнська міждисциплінарна конференція
«МОВНИЙ ПРОСТІР СЛОВ'ЯНСЬКОГО СВІТУ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ»

- перевага імперативних та інфінітивних форм серед перших нормативних дієслів;
- явище наслідування у творенні okazіональних дієслівних форм.

Таким чином, онтолінгвістичні дослідження є цінними як для філологів, так і для психологів, так і для літераторів, так і в цілому для всіх зацікавлених темою дитинства. Коректніші висновки ми отримаємо, залучивши більшу кількість реципієнтів.

Список літератури:

1. Гвоздев А. Н. От первых слов до первого класса: Дневник научных наблюдений / А. Н. Гвоздев. – Саратов : СГУ, 1981. – 323 с.
2. Цейтлин С. Н. Язык и ребенок: Лингвистика детской речи: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 240 с.
3. Чуковский К. И. От двух до пяти / К. И. Чуковский. – М. : Издательство детской литературы, 1961. – 368 с.

Вольга Янковіч

Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт

**ІНДЫВІДУАЛЬНА-АЎТАРСКІЯ НЕАЛАГІЗМЫ-НАЗОЎНІКІ Ў МОВЕ
ТВОРАЎ АВЯР'ЯНА ДЗЕРУЖЫНСКАГА**

Індывідуальна-аўтарскія неалагізмы — разнавіднасць аказіянальных слоў, што ўтвараюцца паэтамі і пісьменнікамі для вырашэння мастацкіх задач і жывуць толькі ў пэўным кантэксте, а па-за ім, за рэдкім выключэннем, не ўзнаўляюцца, – нярэдка выкарыстоўваў ў сваіх творах вядомы беларускі паэт Авяр'ян Дзеружынскі.

Разгледзім суфіксальнае ўтварэнне яго індывідуальна-аўтарскіх назоўнікаў.

Адну з самых прадуктыўных груп індывідуальна-аўтарскай лексікі ў мове твораў Дзеружынскага складаюць суфіксальныя ўтварэнні. Яны ўтвараюцца па наступных словаўтваральных тыпах:

а) аснова суфіксальнага назоўніка + суфікс -чык = назоўнік з памяншальна-ласкальным значэннем: *весьлунчык* ‘маленькі весьлун’ (< *весьлун* + *-чык*); *гультайчык* ‘маленькі гультай’ (< *гультай* + *-чык*); *плаксунчык* ‘маленькі плаксун’ (< *плаксун* + *-чык*); *смехатунчык* ‘маленькі смехатун’ (< *смехатун* + *-чык*); *рагатунчык* ‘маленькі рагатун’ (< *рагатун* + *-чык*): *Ну, а дзеці / Не плаксунчыкі, / Усе дзеці — / Весьлунчыкі / І ніколі / Не гультайчыкі, / А дарослым / Памагайчыкі* [1, с. 290]; *Мы смяяліся, / Забаўляліся, / Бы якія / Смехатунчыкі, / Бы якія / Рагатунчыкі* [1, с. 289–290];

б) аснова суфіксальнага назоўніка + суфікс -ак = назоўнік з памяншальна-ласкальным значэннем: *адвячорачак* ‘памянш-ласк. да адвячорак’ (< *адвячорак* + *-ак*): *Скажы, рабіна ты духмяная, / Ці скоро з-за пагорачка / Мільгне сукенка каляровая / Вясновым адвячорачкам* [1, с. 16]; *хвасточак* ‘маленькі хвасток’ (< *хвасток* + *-ак*): *То хвасточкамі шавеляць, / То мільгаюць / Плаўнікамі, / То плывуць / Чародкай рыбкі, / То хаваюцца пад камень* [1, с. 68];

в) аснова назоўніка + суфікс -к(а) = назоўнік з памяншальна-ласкальным значэннем: *пацяшалачка* ‘памянш-ласк. да пацяшалка’ (< *пацяшалк(а)* + *-к(а)*): *Тут машыны / Дык машыны — / Пацяшалачкі, / Смяшынкi, / Цеплаходзікі — / Смехаходзікі, / Узлятаюць / Самалёцікі, / І яны ўсе — / Смехалёцікі* [1, с. 290].

г) аснова суфіксальнага назоўніка + суфікс -ачк(а) = назоўнік з памяншальна-ласкальным значэннем: *азярыначка* ‘невялікае возера’ (< *азярын(а)* + *-ачк(а)*): *Я тут звякую, / Я тут звякую, / Нідзе такую, Нідзе такую / Знайсці не можна / Мне азярыначку, / Чарняўку гожую / Дзяўчыначку* [1, с. 101];

д) аснова прыметніка + суфікс -ачк(а) = назоўнік з памяншальна-ласкальным значэннем: *удалачка* ‘тое, што прыносіць удачу’: *Баравік — / Ды баравік... / Хлопчык нават страціў лік. / Гэта проста ўдалачка — / Палачка-шукалачка* [2, с. 76];

е) аснова дзеяслова + суфікс -чык = назоўнік з памяншальна-ласкальным значэннем паводле дзеяння, названага ўтваральнай асновай: **памагайчык** ‘дзіця, якое любіць дапамагаць каму-небудзь; маленькі памочнік’ (< *памага[й(у)ць]* + *-чык*): *Ну, а дзеці / Не плаксунчыкі, / Усе дзеці — / Весялунчыкі / І ніколі / Не гультайчыкі, / А дарослым / Памагайчыкі* [1, с. 290];

ж) аснова дзеепрыметніка + суфікс -чык = назоўнік з памяншальна-ласкальным значэннем: **абарванчык** ‘той, які абарвалі, голы’ (< *абарван(ы)* + *-чык*): *Дзьмухнуў вецер — / Адуванчык / Стаў нібыта / Абарванчык* [1, с. 155];

і) аснова дзеяслова + суфікс -лк(а) = назоўнік са значэннем прадмета, які прызначаны выконваць дзеянне, названае ўтваральнай асновай: **абшывалка** ‘іголка, прызначаная абшываць’ (< *абшыва(ць)* + *-лк(а)*); **вышывалка** ‘іголка, прызначаная вышываць’ (< *вышыва(ць)* + *-лк(а)*); **зашывалка** ‘іголка, прызначаная зашываць што-небудзь’ (< *зашыва(ць)* + *-лк(а)*); **калолка** ‘іголка, прызначаная калоць’ (< *кало(ць)* + *-лк(а)*); **памагалка** ‘іголка, прызначаная памагаць’ (< *памага(ць)* + *-лк(а)*): *Я звычайная іголка, / Я не злючка, / Не калолка... / Я — іголка — / Памагалка, / Зашывалка, / Абшывалка, / А таксама / Вышывалка* [1, с. 40].

Такім чынам, індывідуальна-аўтарскія суфіксальныя назоўнікі А. Дзеружынскага ўтвараюцца ад асноў назоўнікаў, прыметнікаў і дзеясловаў. Адны з іх ужываюцца з памяншальна-ласкальным значэннем (*весялунчык*, *гультайчык*), другія – імітуюць дзіцячую лексіку (*абшывалка*, *вышывалка*). Гэтыя асаблівасці творчай манеры аўтара тлумачацца накіраванасцю яго твораў дзіцячай аўдыторыі.

Спіс крыніц

1. Дзеружынскі, А. Веснавей: песні і вершы / А. Дзеружынскі. — Мінск: Маст. літ., 1994. — 207 с.
2. Дзеружынскі, А. Вяселікі: выбранае: вершы, паэмы, казкі, смешкі, пацешкі, небыліцы, жарты / А. Дзеружынскі; маст. А. Лось. — Мінск: Маст. літ., 1979. — 319 с.